

Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, awgust 1993
lětnik 43

8

Bože slovo za nas

Chodźće jako džěći swěta

Něhdy sće byli čma, nětk pak sće swěto w Knjezu. Chodźće jako džěći swěta.

W času, hdyž bě japoštoł Pa-woł list na Efezisku wosadu pisał, su so ludy a čłowjekoj we wšel-kich krajach "džěći swěta, džěći slónca" mjenowali, dokelž mě-
jachu slónco za swjeho boha. Japoštoł wosadnym w Efezu pisa: Wy sće džěći swěta, dokelž do Jezom Chrysta wěriće, kiž je wo sebi prajił: "Ja sym swěto swěta." Někak třecina čłowjes-
twa so křescenjo mjenuje. Su woni wšitcy woprawdže džěći swěta? Nic to mjeno, ale jich wobchad, jich při-
klad je wupokaz za to, hač su woprawdže džěći swěta. Nam wšěm plaći
tute napominanje japoštoła. Tehodla mamy so tež my prócować,
zobychmy žiwi byli po Jezusowej woli a so zadžerželi a skutkowali
jako džěći swěta. Njeh pak ni-
chtó njeměni, zo je sam wot so
tajkaspomocnaswěca. Z po-
lnym prawom spěwamy: "Mój Jezus
moja jasnosť a moje swěto je,
wón mojej duše krasnosť a
chwalba wostanje. Ja hubjeny a
chudy sym hewak naswěće, štož
mi je krasne tudy, to Jezus wu-
džěli." Tute swěto wobswěćuje
nas, a my mamy jo dale dawać do

čmoweho swěta a čłowjestwa.

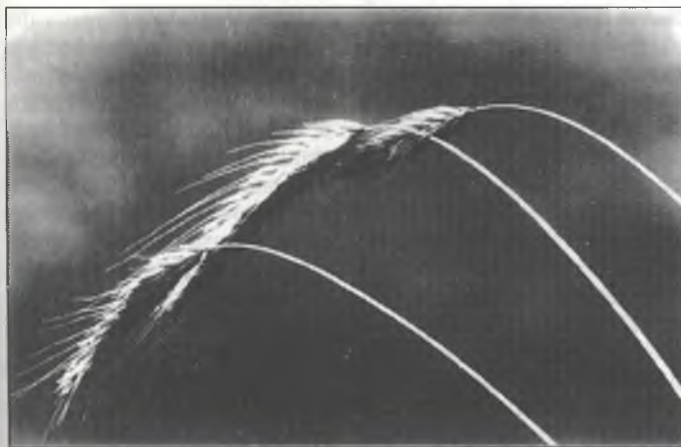
Japoštoł dopomina wosad-
nych: "Něhdy sće byli čma."
Njeje čma abo čěmnosť něšto
zwonka čłowjekow? Tam je čma,
hdžež slónconjeswěći, na při-
klad wnocy, abo hdžež so žadnaswěca
njeswěći. Čma pak so tež w člo-
wjeskej wutrobje abo duši na-
maka. Čłowjek ma čmowe my-
sle, kotraž wšelke zlóšće a nje-
skutki wulehnjeja pod wliwom
čěmnych mocow a złych du-
chow. Někotre skutki tutych
mocow naspomni japoštoł w
swojich listach, na při-
klad kurwarstwo, mandželstwo-
lamanje, wopitstwo, zwadu, roz-
koru a tež padustwo a mordar-
stwo. Njjesu to njeskutki, wo
kotrychž bohužel tež pola nas
wšědnje slyšimy, čitamy abo je
sami dožiwjamy? Mamy džě
strach, počmje na hasach abo
hdže hewak přebywać? A kelko
křescanow hołduje "přiboham"
našeho časa a swěta: awtam,
drastam, alkoholizmej, sporto-
wym hram. Tam ludžo - njehla-
dajo drohich zastupnych pjenjez
- potysacach přihladuja a přikle-
skuja. Japoštolej na wutrobje leži,

zo bychu křescenjo tajke zle
počinki jako čěmne skutki čerta
spoznali, so jich wzdali a přečiwo
jim wojowali.

Na kajke wašnje ma soto stać?
Jako brónje swěta tu japoštoł
naspomni: dobroćiwosć, praw-
dosć a wěrnosć. Kelko dobrotow
dostawamy wšědnje wot Boha!
Za to chcemy přeco džakowni
być. A to tak, zo tež my dobrotu
wopokazujemy wšěm čłowje-
kam; a to nic jenož z materielnymi
srědkami, ale runje tak tež
dušinymi. Składnosćow k temu
změjemy dosć a nadosć, jeli swo-
jej woči a wuši wotewrjamy. Nje-
je to wulka pomoc blišemu abo
snano tež při wuznemu, hdyž je-
mu prawy puć žiwjenja pokazu-
jemy abo k wěrje do Jezom Chry-
sta dopomhamy? K temu može
tež naša prawdosć a wěrnosć
pomocna być. Před Bohom wšak
žadyn čłowjek sprawny njeje.
Čim bóle mamy so prócować, zo
bychmy žiwi byli a skutkowali
nic jenož po čłowskich a swě-
tnych zasadach a po swětnym
wašnju, ale tak, zo ma Bóh Knjez
spodobanje nad nami. Kelko
njeprawdy dožiwjamy wšědnje

na swěće a we wosobinskej
wokolinje.

Čim chutnišo chcemy so pró-
cować, so sprawnje zadžeržec,
rěčec a skutkować. Njewěrnosć,
njeprawda a lžě zajědojca žiwje-
nje w swjobjach, domach a mjez
ludami. K 8. kazni doda Martin
Luther: "My dyrbymy so Boha
boječ a jeho lubować, zo bychmy
swojeho blišeho zložtniwyje
njewoběhali, njepřeradžili, so na
njeho njepřisložželi ani jeho do
hani by njenješli, ale jeho za-
mołwjeji, derje wo nim rěčeli a
wšitko k lěpšemu wobroćeli."
To wšak cyle wěšće lochko njeje,
ale jelizo smy po tutych pra-
widlach žiwi, dopjel njamy Chry-
stusowe napominanje: "Tak
swěc so waše swěto před ludži-
mi, zo bychu waše dobre skutki
widželi a wašeho Wótca w njebe-
sach česćili" (Mat. 5, 16). K tomu
dopomha nam jenož Jezus Chry-
stus, kaž to w kěrļu spěwamy:
"Ja swěca sym, prjodk swěću ci,
chcu we swětle čě wozdžić. Štož
za mnu dže, tón w čěmności tu
hrěchow njeb'dže chodžić. Ja
puć ci sym, ja pokažu, kak cho-
džić dyrbiš w žiwjenju." **J. Paler**

Połne kłosy so rad ponižuja

Foto: Wirth

Džewjata kaznja

Ty njesměš požadać swjeho
blišeho domu!

W našim rjedže "Džesać
kaznjow" bližimy so kóncej. 9. a
10. kaznja rěčitej po štyrjoch
kaznjach, zo njesměš morić,
mandželstwo łamać, kradnyć a
wopak swědčić, hišće raz swoju
wosebite rěč. We woběmaj dže
wo to, njepožadać. "Ty njesměš
požadać swjeho blišeho domu",
rěka 9. kaznja po Mójzasu (2.
Mój. 20, 17). 10. kaznja wjedže
9. dalu: "Ty njesměš požadać
swjeho blišeho žony, wotročka,

džowki, skotu a ničeho, štož jeho
je."

Podobnje kaž w třecěj kazni
namakamy w džewjatej rozdžěle
mjez dekalogom, kaž je w 2.
knize Mójzasa a kaž je jón w 5.
knize Mójzasa podaty. W 5. knize
Mójzasa 5, 21 rěka: "Ty njesměš
požadać swjeho blišeho žony."
To je požadać pozdžišo napisane,
jako mějachu žónske wjace
prawow.

"Ty njesměš požadać swjeho
blišeho domu." Wuznam doma a
pody w Israelu možemy lědma

dohodnoćić. Wonej tworitej zakład eksistencje splaha a zawěsćitej zdobom socialne stejšičo swobodneho muža. Jenož štóž ma wobsydstwo pódy, wobsedzi wšě byrgarske prawa.

W našim kraju njesu prawa jednotliwca na dom a pódu wjazane. A při wšěm je wobojewje w lětach přewrótka wjele wjetšu wažnosť dóstało. To njeje zasadnje hubjene. Priwatny wobsydnyk domu hlada jón zwjetša lěpje, hač to stat abo město jako wobsydnyk činitej. Tohodla móžachmy we wsach NDR skromny pozběh wobkedźbować, mjeztym to města rozpadachu.

Jeli bě swojski dom před lětami hišće čezta, tak je wón nětkole jara wjele hódny. A tole so wužiwa: Nuza na bydlenjach dowoli wotnajerjam, sej žalostne najenske pjenjezy žadać. Socialnje słabe swójby a nakromne skupiny njenamakaja hižo bydlenja. Ličba bjezdomnych přiběra. Inwestorjo twarja radšo rumy za běrowy, dokelž přinjesu wjace wotnajenskich pjenjez. Hačrunjež dóstanu za wobnowjenje svojich hotelow wjele přidawkow, žadaja sej wobsydnyk hotelow wjele pjenjez za přenocowanje. A potom hišće wšitke te njewujasnjene wobsydstwowe prašenja, konflikty mjez starymi a nowymi wobsydnykami.

Džewjata kaznja je tak aktualna kaž tehdom. Wězo njeje to jara přijomna kaznja. Jeje žadanje je jasne. My njesměmy je maličkostnje wuložić, ale dyrbimy so jednorje pod tutu kaznju stupić. To by mělo potom wuznam dale našeho kraja. Džewjata kaznja dyrbjała nam tež zadžěwać, z našej eksportoweja financnej politiku chudych tutoho swěta hišće chudších činić. Tak jim, kiž jónu sami chěžku naswojejpódzěmjachu, na kóncu snano ani rum w blachowej hěće při kromje města njezwostanje, ale snano jenož hišće papowy karton abo pflachta za přenocowanje.

Hač tute słowo profety Michi njepláči potom jenož za zamołwitych z hospodarstwa a politiki, ale hač wone tež za nas njepláči, kotřiž njesmy so hižo wjace za najchudších swěta zasadželi? "Běda tym, kiž škodźić mysla... Požadaja a čahnu k sebi pola a wozmu přeč chěžu, kotrež so jim lubja; tak činja křiwdu z chěžu jednoho kóždeho a z herbstwowm jednoho kóždeho" (Micha 2,1-2).

My njenamakamy z tutej kaznju kónca. Wona wostanje ze svojim mjerzaty žadanjom stejo a "swjerbi a rybuje", kaž Martin Luther praji.

Carola Ancot

Za naše dźěci

Foto: Wirth

Sprócnjwy dypornak

Něhdy wołachu dypornaka k winicy, při wobtrihanju winowych haľuzow pomhać.

"Njemóžu přinć, twarju sej runje hnězdo."

Po wěšej chwili započachu winicu přerýć. Prošachu dypornaka wo pomoc.

"Čakajće hišće chwilk, njesu runje jejka", wotmołwi wón.

Potom přinđže čas pryskanja winowych haľuzow. A zaso prošachu dypornaka při džěle pomhać. Ale wón znapečiwi: "Nětko lahnu!"

"Pój winowe pjeńki kruće wjazac", přiwołachu jemu po wěstym času.

"Nimam chwile, nimam chwile! Młodzata su tu. Dyrbju je picować!"

"My pónđžemy njerodź plěć."

Dypornak pak wotmołwi: "Moje dźěci so hišće tak małe, zo sej njezwěrju je samych wostajić."

Nazyma so bližeše. Žně so započachu tež we winicy. Winičarjo wołachu: "Dypornako, přinđz sobu wino šćipać!"

Dypornak měješe nětko nuznje: "Haj, haj, hnydom přinđu. Čakajće, zawołam hišće swoje dźěci. Dyrbja tola sobu přinć a žnjeć. Ludowa bajka

Sobotniša zhromadźizna na cyrkwiskim dnju 1993 we Wojerecach

Na zwučene wašnje sotež lětuši cyrkwinski džen ze sobotnišej zhromadźizny zahaji.

Hladajona pře wšu měru wulki džělowy pensum našich ewangelskich duchownych namjetowaše so w přihotach na lětuši cyrkwinski džen, zo by so raz hromadže ze zastupjerjemi wjednistwow wšitkich krajnych cyrkwjow na teritoriju Łužicy wo serbskich naležnosćach přemyslowało. Běchu dwěle, hač so to poradzi, ale na sobotnišej zhromadźiznje móžachmy knjeza Auerbacha z Drježdźan, knjeza Kühnu ze Zhorjelca a knjeza Schütta z Dešna witać. Spočatnje witašaj nas předsyda cyrkwiskeho dnja, farar Malink, a farar Wojerowskeje wosady, superintendent Vogel. Po tym zo nas z kofejom a tykancom na wosadnej žurli pohosćichu, za čož mamy so wosebje fararjeje Nagelejdzakować, zahaji so diskusija.

Na spočatku stejachu krótko rozmyslowanja mjenowaných zastupjerjow krajnych cyrkwjow wo jich widže na ewangelskich Serbow.

Knjez Auerbach pokaza na to, zo słušeja Serbja do bohatstwa sakskeje cyrkwe a zo móžeja Serbja mosty k wuchodoeuropškim křesćanam twarić. Wón skedźbni na to, zo maja saksy ewangelscy Serbja hižo struktury (serbskeho superintendenta, zastupjerja w synodze, serbske nabožne wusyłanja, cyrkwisku nowinu), anamołwješe, zo bychy wosebje Serbja za dalšimi naprawami pytali.

Knjez Kühne ze šleskeje cyrkwe Hornjeje Łužicy naspomni, zo je ewangelske serbstwo mjez němskimi ludźimi powšitkownje njeznate. W cyrkwiskich wustawkach tamnišeje krajneje cyrkwe je serbska wosadna služba zakótwjena. Dže pak wo to,

słužbu za ewangelskich Serbow mjez woběmaj cyrkwjomaj zwjazac. Tež tu je iniatywa serbskich ewangelskich wosadnych wužadana.

Knjez farar Schütt z braniborskeje cyrkwe pokaza na to, zo je tamniša cyrkwe hakle jara pozdže na Serbow dźiwała. Wón předstaji aktiwity skupiny "Serbska namša", a widzi wosebje w nabožnosći Serbow zakład za zachowanje serbstwa w Delnjeje Łužicy.

Knjez Wićaz z Drježdźan předstaješe nam swoje mysle wo zaměstnjenju wědomostno-techniskeho sobudželačerja při serbskej superintendenturje. Personalne kóšty tutoho přistajeneho bychu so wot sakskeje a Zhorjelskeje cyrkwe a serbskeje załožby zaručić dyrbjeli. W běhu dalšeho rozřečjenja so wjele wosadnych slowa jimaše.

Słyšachmy wona zhonjenjach Serbow, wo zamołwitosći swójbow a cyrkwe kaž tež Serbow a Němcow při dalšim zachowanju serbstwa. Knjez superintendent Albert zdžěli, zo wutwori so wot 1. septembra sem w sakskej cyrkwi poł městna za serbske naležnosće.

Farar Jan Malink zjima diskusiju a skedźbni, zo budžeja na nabožnym polu tež w přichodže Hornja a Delnja Łužica w dalokej měrje njewotwisnje skutkować. Tuta sobotniša zhromadźizna bě nastork za dalše přemyslowanja a pokaza nam, zo zaleži na nas Serbow samych, naše skromne mocy tak zwjazac, zo bychmy tež wuspěšnje skutkować móhli. Cyrkwinska wyšnosť je pomoc slubiła, iniatiwu pak dyrbjeli Serbjasami přewzac.

Moje mēnjenje je, zo njeje zachowanje serbstwa naš džensniši přenjoťny nadawk, ale duchowne zastaranje našich Serbow, sta-

rych, mlodostnych a džěci. Wo-
sebję tu dyrbjeli my našu zhro-
madnosć pytać. Z tym móžemy

swojemu narodej najlěpješuzić.
Dalše traće serbstwa pak leži w
Božej ruce. **M. Wirth**

Bjesada na serbskim cyrkwinski dnju we Wojerecach

Foto: Müller

Serbski cyrkwinski džęń

Po sobotnišim wuradźowanju z cyrkwinej wyšnosću witachu njeđzelu swjatočne zwuki zwonow ewangelskich Serbow do cyrkwy swjateho Jana we Wojerecach. Swjedźensku Božu službu porjeńšištej wosadny pozawnowy chór a chór Wojerowskeho ewangelskeho gymnazija z hódnyimi poskićenjemi. Liturgiju swjećachu wotměnjejo knježa fararjo Paler, superintendent Wirth a farar Feustel-Minakalski. Swjedźenski předar bě předsyda serbskeho cyrkwiskeho dnja, farar Malink. Wón zložil swoje předowanje na hrono dnja po Lukašu 19: "Čłowski syn je přišoł, zo by pytał a zbóžne činił, štož je zhubjene."

Zwopředka pokaza na rjane wašnje, zo so ewangelscy Serbja z cyteje Łužicy hižo lětdzesatki na cyrkwinski dnju schadźuja, zo bychu Bože słowo w maćernej rěči slyšeli. W dalšim rozložil, kak, komu a k čemu Chrystus přińdže. Hdyž zhladujemy na wójny, rozkoru a wšelku nuzu na swěće, mamy druhdy za to, zo je cyłtyswět a tež naše serbstwo podobne zhubjenej wowcy. W tajkim položěnju móže nam jeniče z Božeho słowa zeschaďeć nowa nadźija. Naspomnišiw swój njeđawny wopyt w rumunskaj wsi, zwěsći, zo sebi tam w tutej nadźiji twarja nowu cyrkej, a to njeđiwajcy wulkeje chudoby a nuzy, kiž so z našimi wšědnymi starosćemi ani přirunac njehodźi. Wučomnicy su Chrystusa widźeli a slyšeli předować. K nam džensnišim pak přińdže přez swoje słowo a kaznje, kiž

nam staršej, džědojo a wowki posrědkuja. Wuzběhny při tym tež wulke zaslužby wuzamnych fararjow a wučerjow Wojerec a wokoliny, kotrymž smy džak dołžni. Chrystus je přišoł, zo by pytał čłowjeka, kiž je podobny zhubjenej wowcy, zo by jeho dowjedł z čemnosće swěta na prawy puć žiwjenja a skónčnje k wěčnej zbóžnosći.

Dalši wjeršk bě swjećenje Božeho wotkazanja, kiž přítomni knježa duchowni wudžělichu a na kotrymž so wulka wosada bohaće wobdžěli. Z džaknym kěrlušom so pozběhowaca Boža služba zakonči.

W slědowacej postrownej hodźinje witaše superintendent Vogel přítomnych w mjenje hosćicelskeje wosady z přěcom, zo by schadźowanje k posylnjeju wěry a narodneho wuwědomjenja přinošowało. Dale přečita postrowne pismo biskopa šleskeje cyrkwy Hornjeje Łužicy, Joachima Roggi. W nim rěka, zo su Serbja wobohaćenje za cyrkej tutoho wobwoda a zo měli wěrje swěrní wostać a so njeđiwajcy problemow časa prašeć za woprawdžitym zmysłom žiwjenja.

Farar Stradal z českeho Hronowa zwěsći, zo hižo 20. króć na cyrkwinski dnju přebywa. Zwurazni dale, zo měli jako Boži lud džensa słabym a bjezdžijnym dać wjace ruma a móžnosćow, so do čłowjeskeje zchromadnosće namakać. Nowozaloženy dom diakonije w jeho domiznje skića tež přebytk brašenym. Jednu z nich a dalšu

mlodostnu bě sobu přiwjezl.

Česki farar Hloušek ze Železneho Brodu sebi přeješe, zo by hladajo na wšelake wojowanja w našej bliskosći knježil z Božej handy měř mjez nami. Pokaza na stawizniskich přikładach, zo su Wojerecy zdawna městnosłowjanskeje wzajemnosće. Łužica je so stała z domiznu českim čěkancam w čěžkich časach zašłosće, a wuznamni Čěša su skutkowali tu na dobro Serbow. Wón čuje so tu doma, dokelž je jemu serbska rěč bliska a ani prawje njewě, kelko króć je hižo Łužicu wopytał.

Krajny rada Schmitz wuzběhny, zo slyšamy njeđiwajcy wšelake narodnosće hromadže a móhli jako tajcy być přikład za njeměrný swět. Mamy džensniši čas pruwowanjow wobstać a w zhromadnym dorozumjenju přichod twarić.

W mjenje Domowiny witaše župny jednaćel Nowak zeńdženje cyrkwiskeho dnja a wupraji wočakanje, zo měli z njeho nowe nastorki za Serbow wuchadžeć.

Župan Sroka podšmórny, zo Domowina wšitko podpěra, štož Serbam služi. Dokelž je tu serbska rěč wohrožena, wita kóždu podpěru a nadźija sospomóžneho zchromadneho džěła.

W kónčnym słowje dopołdnja pokaza farar Malink na wuznamne wjerški serbskeho kulturneho žiwjenja zašłosće, kiž su so we Wojerecach wotměli a nas za přichod zawjazuja.

Přijomne překwapjenje bě přeni króć poskitk serbskeje kwasneje jědze k wobjedu. Zaplać Bóh wšěm pilnym hospozam a pomocnikam za njesebičnu prócu. We wobłuku připołdnišnjeje přestawki spěwachu so serbske spěwy. Snano měło so w přichodze wjace časa přewostajić trěbnej mjezsobnej bjesadze ludźi, dokelž maja hewak mało móžnosćow, somjez sobu zetkać.

Po spjelnjenju svojich zastojniskich winowatosćow bě přichwatał předsyda towarstwa TCM, farar Hrjehor, z Radworja a posrědkowaše postrowy katolskich Serbow a pokaza na zhromadnu zamołwitosć jako křescenje a Serbja za traće naroda. Jako dar přepoda runje wuštu knihu zaslužbneho českeho přečela Serbow dr. Zd. Boháča "Čěša a Serbja".

Po połdniša kónčna zhromadizna měješe temu: Cyrkej a

serbstwo we Wojerecach. Na spočatku předstaji superintendent Vogel swoju wosadu a jeje tradicije zašłosće. Zwurazni dale swoju spokojnosć, zo so na nowozaloženym ewangelskim gymnaziju města tež serbsčina podawa. Poprawom pak je wočakował wjace ludźi z wosady a wosebję w narodnej drasće. Je druhdy čěžko, přidatnych zajimcow do kruha dostać.

Znaty serbski komponist J. P. Nagel ze Złyčina rozložil situaciju ludnosće po wokrjesnej reformje. Na přikładze swojeje swójby na to pokaza, zo su so přeco, njeđiwajcy politiskich hanicow a wšelakich časow, k Sakskej slyšacy wobhladowali a kaž nětk zaso, tu so doma čuli. Hladajo na džensniše položenje přeješe sebi, zo by ewangelska wosada hromadžiła tych, kiž hromadže slyšeja na časćiše serbske kemše. Slynišo hajić měli so tež serbske cyrkwinske a kulturne tradicije, zo njebychu so wšědných starosćow dla zabyli.

Serbski kulturny prócowar H. Kurjo z Blunja zwurazni mjez druhim, zo mějachu tam w powójniskich lětach kóždu njeđzelu serbske kemše. Wulki začisć zbudži jeho předstajenje šěsć holcow w narodnej drasće, kiž je so něhdy k wšelakim skladnosćam nosyla. K tomu farar Malink přispomni, hač njeby so tradicija drasty konfirmandkow znowa wožiwić hodžala.

Br. Jan Kašpor z Čiska zwo brazni w swojim přinošku, kak je so za čas jeho džěcatstwa w swójbje njeđzela swjećila. Prawidłowny kemšichód, hajenje dobreho susodstwa a mjezsobna pomoc bě tehdy samozrozumliwa wěc.

Wutrobne postrowy pólskeho přečela Serbow dr. Gajewskeho posrědkowaše sup. Albert. W swojim kónčnym słowje namołwi hladajo na hrono dnja, ze zhromadnosće nikoho njewuzamknyć a Bože słowo sobu wzać do wšědnego dnja, zo by žohnowanje z njeho wušło přez nas na druhich. Wutrobne so podzakowa fararjej Malinkej a wšitkim, kiž su z radu a ze skutkom k poradženju cyrkwiskeho dnja přinošowali.

Ze zhromadnej próstwu Knjezoweje modlitwy a z chwalbnym kěrlušom so poradženy 47. serbski cyrkwinski džęń skónči. Přichodny budže, dali Bóh, klětu w Njeswaćidle. **A. Grofa**

Na sobotnišim zarjadowanju cyrkwinskeho dnja

Foto: Müller

Žony, kotrež sej něšto zwěrja

Takle rěkaše lětuša tema za zeńdženje žonow na njedźeli Rogate. Žony, kotrež sej něšto zwěrja. To zwisuje ze zmužitosću a lubosću, z hłowu a wutrobu.

Mnohe z nas su žony, kotrež su sej snano něštozkuli zwěrili. Mnohe z nas chcedza při tym hišće kusk rosc.

Druhdy wahamy a prajimy:

“Činju to, wzdám so toho?”

“Boju so, zo to prawje njeje.”

“Mój muž je přeco rozsudził.”

Wnučki praja: “Wowka, ty to derje měniš, ale ty nimaš zdaće, kak to džens je.”

“Boju so, zo mje chutnu njebjeru.”

“Wěm, zo njecham pohórsk zbudzić.”

Znajemy zawěrnó žony, kotrež su sej tójšto zwěrili, kotrež sej něštozkuli zwěrja. Myslu na přikład na mać Terezu.

Ju jima nuza, starosć wo čłowjekow, njesprawnosć, lubosć čłowjeka, lubosć Boha. Tole móže mocy w čłowjeku wuswobodzić. Jelizo wěm, zo je mi poboku Bóh, móže moja sebjedwěra rosc. Bóh ma dowěru do mnje, zo něšto zdokonyjam.

Myslu pak hišće na jednu žonu, na Antoniju Nopitsch. Wona bě žiwa wot 1901 do 1975 přewažnje w Bayersekej a přinješe wjele do pohiba w džěle ze žonami. Mjez druhim založi Mačerny hojenski skutk, štož so jej z wjele energiju poradzi. W léce 1945 dyrbjese so znowa započec. Antonie Nopitsch organizowaše z druhimi žonami w Nürnbergu pomoc za čekancow. Pjenjezy běchu za to trěbne. Tohodla jědzeše wona w léce 1948 do Ameriki a wróci so z nowej nadžiju. Wona rozprawješe:

“Trjebach pjenježnu pomoc za swoje wučerpane, chude mačcerje. Widžu je wšitke před sobu, kak mje při nawróće wot mojeho pućowanja, štož bě tehdom sensacija, wobdawachu. Pjenjezy a kubła njejsym přiwjezła, ale něšto drugeho, štož je trajace.”

A tak to tež bě. Wona přinješe Swětowy modlenski džen. Wěmy, zo je wón džens wulke ekumeniske hibanje, wón wjaza z modlitwu křesćanow cyłego swěta.

Snano sej nětko něchtózkuli mysli: Haj, Antonie Nopitsch bě cyle wurjadna žonska. Jej móže so zawidzeć, wona zamóže so wosebje přesadzić. Ja bych so přejara bojała. Tola knjeni Nopitsch powědaše, zo jej před kóždym wustupom wutroba třepotaše a zo so wona njewěsta a wboha čuješe. Wona so blamaže njeboješe. Starosćeše so, hač so to, štož chcyše činić a prajić, tež prawje zrozumi. Přetož wona chcyše tola něšto pohibować. To njebě wona scyła sylna a wěsta.

A kak wjedže so nam?

Zda so nam, zo smy małe a njewažne?

Tajka wuznamna žonska ja njejsym, mysli sej nětko někotražkuli wot nas. Druhe móžeja to lěpje.

Při wšěm měli so raz prašeć:

Hdy da sym sej raz w swojim žiwjenju něšto zwěrila? Znajuju žony z našeho wšědného dnja, kotrež njejsu slawne, kotrež so dopředka njetlōča, kiž pak su w NDR-časach konfirmaciju město mlōdžinskeje swjećby pola swojich džěci přetlōčili. Abo: žony, kotrež pytaja kontakty k wukrajnikam.

Što smy sej my zwěrili?

Sym sej wěsta: Tež wy sće sej wjele w swojim žiwjenju zwěrili. Njetrjebaće so chować a rjec: Druhe činja to lěpje.

Kóždemu čłowjekej je Bóh kmanosće a wobdarjenosće spožčil. Wězo ma je kóždy hinaše, na druhich polach. Nichtó njeje na swěće, kiž by je njeměł. Žónske, kotrež sej něšto zwěrja, k nim tež wy slusćeće. Zasadžujće swoje kmanosće a wobdarjenosće tam, hdžež so wone trjebaja. Kóždy čłowjek je před Bohom wažny a wosebity.

Na kóncu bibliske rozpominanje po Mateju 25,14.

Jezus powěda podawiznu.

Bohatej muž pućuje po kraju.

Předy hač woteńdže, dowěri swoje wobsydstwo ludžom.

Tući maja móc, wobsydstwo rjadować.

Jedyn z nich ma pječoraku móc, druhi dwójnu,

třeći ma jednoru móc.

Nichtó njewoteńdže prózdny.

Tón z pječorakej mocu da so nhydnom do džěla.

“Telko dowěri mi šef.

Za mnje je česć, z toho něšto

činić.

Chcu wobsydstwo podwojić.

Čini mi lošt, so wopokazać.

Činju to jemu k woli.”

Tón z dwójnej mocu je tež zbožowny.

“Na mni zaleži,

sym nadawk dostał.

Bytola k smjeću bylo, hdyž njeby z toho ničo wuskočiło.”

Skónčnje tón z jednorej mocu.

Jemu dže so kaž najwjace ludžom.

Woni maja jednoru móc.

Što budže z njeje činić?

Budže so wón prócować z jednorej mocu

a podwoji ju,

přetřechi wón sebjě samoho, zmužity

na najnišim schodženku,

njepoda so wón?

Rjenje by bylo!

To pak njeńdže,

wón schowa swoju móc -

je hórki a njespokojom.

A jeho móc popušći, woteńdže

k tomu, kiž hižo najwjace ma.

Jezus praji: “Džiče a činće to kaž přenjeje dwaji!”

A. Albertowa

Podawiznička w Jericho

Při miłym blyšču slōnčka jědžechmy ponowejnatwarjenej dróze do směra Jerichowa. Skrótko běchmy tute, kaž so praji najstarše město swěta, hižo wuhladali, jako pobychmy w Nacareće. A po starej, před lětdžesatkami hišće za pěsich dowolenej dróze, po kotrež běchu telko Židow, a wězotež naš Knjez Jezus, čahnyli do Jerusalema, jědžechmy z busom, štož wšak bě zwažliwa wěc, přetož druhdy so jednaše jenož wo centimetry, jako kwičo astyskniwje zdychuju wuhladachmy hłubokopodnami so wupřestrěwacu hłubinu. Njerady šoferojo po tutej dróze jědu, a smědžachmy sej napominanje napaskać, zo bychmy tola infarkt trōšku mjelčišo dostali. Jědžechmy tehdy nawječor nimo “Hospody k dušnemu Samaritiskemu” a wuhladachmy tež “dwojoposchodowe wōsliki”. We wječornym blyšču so zyboleše swjate město Jerusalema před nami. Zo su Židza wuskali, jako na tutym blečku pusciny Jerusalema wuhladachu, mózachmy nětko pońnje zrozumić. Tola džensa tutu šmotawu, hrōzbnu drōhu, wo kotrež naš Zbōžnik w přirunanju powěda, kak je něchtó pod rubježniki padnył,

njejědžechmy. Skrótko jenož strowjachmy hospodu, kotraž je so wězo hakle založila, jako turisca do Swjateho kraja přichadźachu. Jericho leži při Jordanje a ma tohodla plōdnu zemju. My pak so njepodachmy do kćějaty, ale tam, hdžež běchu hač dotal hižo tójšto wuryli a dale wuhrjebaja. Wšitko by tam na kofčik trjehčilo, bychu-li so bibliske stawizny wo 300 lět přesunyli. To pak Israelscy tak zakusani njewidza. Što da su tež tute lěta porno stawiznam Swjateho kraja? Jozua je měł tam swojím wulki wuspěch, jako so město pod trubjenjom pozawnow sypny. Kraj čerpi poměrnje husto pod zemjerženjom, čehodla nic runje tehdy tež.

Wuhladachmy “Horu spytowanja”. A znowa sej mózachmy předstajić, kak je so tutón lubozny kćějaty, plōdny kraj z nazdala kiwatymi horiskami za spytowanje wo tučasne knježerstwo hodžał.

Doběžachmy na wulke torhošćo. Arabske džěci - israelske su w tym času w šuli - nam poskićeja wšě móžne wěcki kaž rjane debjenki, wulkotne ručne džěla “nur ajnen dolar”, a pod stanowymi plachtami sej móžeš

nakupić sadu, kaž hišće wuhladali njeběchmy, haj ani njeznajachmy. Ale woni wočakują turistow, zo móža z nimi wikować. A dokaž to woprwadźe njedokonychmy, kupi sej mudry cyrkwinski předstejicer za 10,- hr tři pampelmuzy, kotraž by pola nas doma za džesačinu dóstał.

Mi so přibliži mlody arab-ski wikowar so prašejo, hač je holca pódla mje moja džowka. "Haj." Wón chce ju kupić. "Nje-předam ju." Tuž wón poskići 1 000 kamelow. "Ně, nje-předam." "Sto koni k temu", dže jeho wikowanje dale. "Nje-předam." "Tak hišće 10 mercedesow k temu." Tola nětko chce so mi smjeć. Tajkele fajlsowanje hišće dožiwiła njeběch.

Ja tola swoju džowku předała njebych, tež hdyž njewědzach,

kelko jedyn kamel abo kón hódny je. Wijach z hlówu. Njewěm, hač bě to wopak zrozumil, přetož so jeho mjezwočo přeměni. Ale tusteješe nadobo bratr serbskeje holcy wosrjedź naju, a na mnje jara chutnje hladajo, mi hrožeše, zo njesměm dale z nim jednac. Bohudźak, zo bórže wotjědžechmy, přetož naš přewodnik wobkrući, zo by bjeze wšeho za arabskeho wikowarja bylo móžno, za něšto hodžin tute bohatstwa přiwjesć dać.

Prispmnjenje:

Dny pozdžišo zhonichmy, kelko bě wikowar za serbskeho-ličo do harema někajkeho arabskeho šajcha poskićił.

Jedyn kamel płaći wokoło 10000 do 20 000 hriwnow

Jedyn arabski kón něhdze 20000 do 25000 hriwnow a hišće wjace. **Ha. Ha. -Ta.**

chu, so po starobje jara rozezna-wachu a najwšelakoriše žiwjenske zaměry mějachu. Něšto pak wšitkich tohole kruha zjednočeše. Woni chcychu z Božej mocu a pomocu něšto za mlodo-stnych wukonjeć.

Bórže pak dyrbjachmy zwěsćić, zo by naš poměrnje mały wosadny dom, ale tež nošerski kruh na dlěši čas był přečezeny, njeby-liso koncepcija zwoprwadžiła, kiž rumnostnje kaž tež personelnje trajne rozrisanje zawěsí.

Tak zeschadza myslička za twar młodžinskeho doma, tola zwotkel dóstać pjenjezy? Nětk pisachmy na najwšelakoriše institucije a prošachmy wo podpěru za projekt.

Dnja 14. oktobra 1992 bě potom tak daloko. Połožichmy zakładny kamjeň, štož bě jenož móžno z financelnej podpěru Ewangelsko-lutherskeje krajneje cyrkweje w Sakskej, sakskeho kultusowego ministerstwa, Budyskeho wokrjesa, města Budyšina a Heidelberga, załožby "Deutsche Jugendmarke z.t.", załožby Roberta Boscha a wosady swj. Pětra w Budyšinje.

Nětk je twar doma, wot architektoweho běrowa Siebstein/Hartmann projektowany, nimale hotowy, a tuž chcemy mlodžinski dom 24. septembra poswjećić. Tutón dom budže potom wotewrjeny za kóždeho, wšojedne kotre politiske přewědčenje zastupuje, hač je abo njeje křesćan, hač je nahladny abo njenahladny we swojim wonkownym, potajkim za wšitkich, kotřiž mlodžinski dom trjebaja. Młodostni budžeja tu móc swoje měnjenje prajić, ale tež měnjenje druhého připóznac a akceptować. Při wšech mnohich džělowych projektach a temowych džělach dyrbi dosć časa zwostać za mjezsobne rozmołwy, za bilard abo blidotenis. Za nas je wažne, zo maja mlodostni tež w "najnjemožnišich" časach sobudžělačerjow k dispoziciji, kiž móhli při konfliktach hnydom reagować. Tohodla budžeja w kompleksu mlodžinskeho doma tež sobudžělačerjo bydlić.

Nadžijamy so, zo budže mlodžinski dom městno, hdžež so mlodostni derje čuja a rady swobodny čas přežiwja.

Wotewrjene mlodžinske džěło při wosadnym domje w Strowotnej studni

Nazymu 1991 započa so při wosadnym domje w Strowotnej studni "wotewrjene mlodžinske džěło". Wosada njebě sej tutón nadawk pytała, ale so jemu stajila, přetož skupina mlodostnych bě sej tutón rjany wosadny dom při kromje předhaćenja jako zetkanišćo wuzwoliła.

Na spočatku běchu někotre čezje. Młodostni načinihu wšelke škody a wobčezowachu ze swojim zadžerženjom někotrych wosadnych, kotřiž chcychu zarjadowanja w domje wopytać.

Někotři angažowani z wosady jimachu so tutoho problema a přemyslowachu, što móhli činić. Zobyhusej za tón čezki nadawk trěbnu móc a duch Knjeza wu-prosili, zetkachusok modlitwje. Po njej džěchu k mlodostnym a spytachu so z nimi rozmołwjeć.

Nětk pak čujachu so mlodostni njewěsći, přetož ličachu z tym, zo jich wučerja. Po času wuwiwachu so mjez nimi a hlowno- a čestnohamtskimi sobudžělačerjemi dobre styki, kiž zložichu so na dowěru, akceptancu měnjenja a žiwjenskeho nastajenja druhého. Młodži ludžo pytnychu, zo jich chutnych bjeru a zo ze swojimi problemami sami njesu. Tuž dołho njetraješe, a woni přijimachu poskitk "wotewrjenych durjow" we wosadnym domje.

Wosada njezwosta při tutym džěle sama, ale tež w druhich wosadach běchu zajimowani za naše džěło. Tak załoži so nošerski kruh, kiž měješe wotewrjene mlodžinske džěło zamołwić a kotrehož sobustawy z najwšelakorišich nabožinow pochadza-

Někotre mysle wo namocy

Wšitcy smy přez medije wo surowej namocy w měsće Solingenje zhonili. A mnozy z nas su znjeměrnjeni wot přiběraceje namocy. W tutym zwisku so potom husto žada, zo ma so policija zesylnić a zo ma so chłostanje za namóc powysić. Z druhimi słowami to rěka: My wołamy za namocu, zo by so z tym namocy wobaralo. Jenički rozdžěl mjez "namocomaj" je, zo chcemy "dobru" namóc, kotraž so přečiwo "zlej" namocy zasadzi. Hdyž pak na diskusiju wo

wobdželenjenskich wojakow we wobłuku UNO abo NATO myslu, mi čezko padnje, dobru a zlu namóc jasne rozeznować. Měnju, zo by lěpje bylo, wo přičinach namocy přemyslować hač za "dobrej" namocu wołać.

Přičina namocy je husto strach. Hdyž so něčeho boju, wobaram so přečiwo temu tež z mocu. Ale kajke přičiny ma bojósć? Jeto husto strach wo eksistencu. Myslu, zo je tutón strach džěnsa wosebje wulki. Mnohim je so přez přewrót skoro wšo

sypany. Woni su džělo zhubili a nowe njesu namakali. Z tym čuja so na bok stłóćeni. Dóstanu drje jako bjezdžěni něšto pjenjej, ale je to mjenje, hač prjedy mějachu. Abo młodostni njedóstanu wukubłanske městno. Potom so čłowjek praša: Kak to dale póndže? Strach před přichodom so pócnje rozšěríc.

Druzy so zaso boja, hdyž na wohroženy wobswět mysla, na znienje přirody abo na so pomjeńšacu worštu ocona abo na něšto podobneho. Strach, zo to tež nas potrjechi, so powjetši. Podobnje je to z druhimi problemami kaž z woćoplenjom zemje, z hłodom na swěće, z wójnami atd.

Snano su namóc a wojowanja mjez ludami tež wuskutki stracha. Ludy, kotřiž prjedy jónu přećiwosebi wojowachu, nochcedza swoju winu wuznać. Skućicel so jako wopór wobhladuje a spytatotež druhim tak předstajíc. Woprawdžite wopory so potom jako skućiceljo wobhladuja – a to nic jenož za zašłosć, ale tež za přitomnosć. A dokelž wobě stronje to tak činitej, soskónčnje zaso wojuje. Příklad za mnje je za to prjedawša Juhosłowjanska.

Pospyty, strach wotbyć, wjedu husto do radikalizma abo do fundamentalizma. Tam so pječa pokazuje, što abo što je na wšěm wina a kak móže so to přeměnic. Radikalizm je wotmołwa na strach za tych, kotřiž sej nje-wědza hinak pomhać. We woprawdžitosci pak je fundamentalizm a radikalizm kaž nowe jastwo, do kotrehož je sebi čłowjek zalězł, zo by ze stareho jastwa čeknył.

Kak pak nětko strach a z tym namóc jako wuskutk stracha přewinjemy?

Je to prašenje na strony a na politiku: Štosow wstaće za socialnu wěstosć čini? Měnju, zo je tu wjetša próca ze stron za-

mołwitych trěbna. Hdyž so něchtó wjac swojeje eksistencije bojeć njetrjeba, potom so wón wjac tak agresiwne njezadržeri.

Je to pak tež prašenje na towaršnosć. Nam dotal njeznata swoboda ze swojimi možnosćemi, swoje měnjenje a přeswědčenje do zjawnosće přinjesć, wubudzi tež njewěstosć pola teho, kotryž nima zhromadnosć, kiž jeho njese a jemu strach před nowym wozmje. Trjebamy džens wjace zhromadnosće, zo njeby so nchtó samotny čul. Tuta zhromadnosć pak dyrbi tež tolerantna być!

To wšo wězo njerěka, zo policiju wjac njetrjebamy. Ale wona móže jenož wuskutki chłostać. Dyrbimy tež za přičinami namocy pytać a spytać je wotstronić.

Što pak ma to z našeje wěru činić?

Jezus je nam lubosć k blišemu kazał. A w 1. listě Jana rěka na 4. stawje: “Bojosć njeje w lubosći.” Z teho slěduje, zo naša lubosć k druhemu tež pokazuje, zo my jeho jako nje přecelajewidžimy. Hdyž je druhu to spóznał, potom so wón přez nas wjac wohroženy nječuje a so z tym wjac přećiwu nam wobarać njetrjeba. “Lubosć k blišemu”, to je to, štož mamy my přez naše připowědanje a zadžerženje dale dać. Při tym mamy tež na to pokazać, štož so husto “znutřkowne hódnoty” mjenuje a štož pola někotrych žanu rólu wjac njehraje. Mamy za naše “nutřkowne hódnoty” a za naše zadžerženje w Božich kaznjach směrny.

A nic naposledk mamy tež wot tym rěćec, zo nam lubosć k Bohu dowěru a wěstosć dawa, zo tež potom, hdyž so wšitke naše přecelajewědanje a předstawy njedopjelna, njesym bjez pomocy a nadžije. Hač njeby to naš přinošk přećiwu namocy a hidy być dyrbjał?

S. Albert

Prědowanje na Slepjanskim domiznimskim swjedženju wot fararja Herberta Nowaka

Lubi bratřa, lube sotry, serbska pobožnosć so husto chwali. Husćišosym wstaršich a nowšich publikacijach čitał, kajku rólu hrajetej Bože słowo a tež cyrkwinske žiwjenje pola Serbow. Njezapomnity basnik Handrij Zejer spěwa:

Wěš ty mi kraj, hdžež narod dobry, sprawný

so čestnje kubła, zlutny, spo-kojny, po dušnosćach a pobožnosći zjawny, we křiwдах čichi, w horju sčerplivy ...

Chceš dobrych ludźi nawědźić, do Serbow kraja dyrbiš hić.

My džakujemy so Bohu, zo je wón tež do našich wosadow swoje

čistesłowo poštał a zokřesćanska mysl dobre městno pola nas ma. My pak tež wěmy, zo njeje pobožnosć kaž rōza, z kotrež so holičo zwonkownje pyši, ale zo je wona krasna wón, kotraž znutřka wutrobu napjelna.

My wěmy dale, zo njeje wona nikomu přinarodžena, ale dyrbiš sej ju w hórkim wojowanju dobyć. A my wěmy, zo njeje tuta pobožnosć - njehladajona wšitke přédwanje - mjez nami dawno tak walka, kaž móhla być.

Swjatki su nimo; zaso smy slyšeli powěsć wo swjatym Duchu, tola kak smy ju slyšeli? Kelko jich je, kotřiž nje wědza ze swjatkami nič započec. Za nich je to powěsć z druhého swěta, kotruž drje zdaloka slyša, ale njemóža so jej bližic. Duch Boží pak je žiwy: Jako deš pada na suchu rolu a nowe žiwjenje wubudzi. Tak přindže swjaty Duch na čłowjekow a wobnowja wutroby. “Ja chcu wam nowu wutrobu a nowého ducha dać; ja chcu mojego ducha do was dać a chcu tajkich čłowjekow z was sćinic, kotřiž po mojich kaznjach chodža a moje prawa dzerža”, je Bóh slubił. Tajke slubjenje plaći tež za nas.

Tuž rěka naše džensise hrono z 51. psalma.

Stwor we mni, Božo, čistu wutrobu

a daj mi nowého wěstého ducha. Njezacišni mje wot swjateho wobliča

a njewzmi swjateho Ducha wote mnje.

Swjatkové podawki wjedu nas do Jerusalema, a slyšane hrono wjedže nas tohorunja tam. W kralowskim palasce widžimy znateho muža krala Dawida, wot Boha lubowaneho a žohnowaneho. Tola Dawid njesedzi na kralowskim tronje, skerje leži wón w prošě před Božim wobličom. Wón je do čežkeho hrěcha padnył: Uriasa je dał morić z mječom Amonitarjow a Uriasowu žonu je sej za swoju wzał. Profet Natan porokuje Dawidej tute přestupjenje Božeje kaznje. “Ty sy tón muž!” a tute słowo zbije Dawida k zemi. Tute słowo sćini jeho naheho, zo wón žanu nitku sprawnosće wjace na sebi njespóznaje. Tola Bóh jeswojeho profeta k Dawidej poštał, zo by jemu wozjewił, zo Bóh wodawa přestupjenja a hrěchi. Dawid dyrbi zaso stanyć a wuńć jako nowy čłowjek, wučisćeny wot hrěcha.

Hdyž my tón cyły podawk takle slyšimy, da njecha so nam zdać, zo bychutute słowa “Ty sy tón muž!” plaćili někajkemu dawno zemřetemu, ale kóždemu mjezy nami, tebi a mi. Wězo njesmy so tak přeħřěšili kaž Dawid, tola što chcył wo sebi prajić, zo je jeho wutroba čista. Njezdychujemy wšitcy pod brēmjenjom, kotrež nam napo-łožili tón hrěšny duch w nas? Tute wojowanje w nas dže stajnje dale: čělo přećiwoduchej, zle přećiwu dobremu. A wot toho wšeho přinjesese nam wumóženje a swobodu Duch swjaty:

Stwor we mni čistu wutrobu, zamkni, Knježe, hrěchej komorku.

Njedowol jemu ani raz, zo by do wutroby přišoł zas.

Tonjeje jenož džěcaca modlitwa, ale wěste slubjenje, kotrež spjelni so kóždemu tak prošacemu. Tola móžemy tu nitku tež dale přasć: Njedyrbi kóždy we swojim žiwjenju raz přeńć někajku krizu? Što njeby to znał? Smy zadwělowani, pobići, samo zrudni. Ale wobčežna droħa přez čmowy tunel je zwjetša krótka. Na druhim kóncu tunela je swětlo: Bóh čaka na nas. Smy so k njemu pomodlili ze štučku 51. psalma: Zwjesel mje zaso z twojeje pomocy, Knježe!

Wón je nam wodał, nětko směmy so z cyłej wutrobu wjeselić. Bóh chce wjesołych křesćanow. Runje naše wjesne swjedženje su boħate na radosći. Tež to je po Božej woli. Džensa njehladaj na to, zo je so někotryžkuli wot našeje dobreje wěcy wotwobročil, zo ma serbska rěč hórki wosud a so pozhubuje, zo nam mnoha ruka a hłowa pobračuje, dokelž je donawječorneho kraja wotešla, hdžež so nadžija lěpšeho žiwjenja, ně, džensa zhladujemy wjeseli a z optimizmom do přichoda, smy hordzi na te pokłady, kiž hišće mamy a pokazujemy je rady našim hošćom. Snano něchtó znapřećiwil a praji, zo so z wjesołosću samej njedadža problemy našeho časa rozrisać. Slubjene derjeměće da pola mnohich z nas na so čakać, a tohodla su njescerpní; někotryžkuli měni: Smy sej to zaslužili, zo nas k norje maja. Što pomha nam dale?

W našim teksće stej: Tón swobodny duch zdžerž nam, Knježe, a tuž prošmy Boha wo swobodneho, zmužiteho ducha. Serbska ludnosć njesmě jenož

na woteběrace ličby hladać, na tu słabosć kóždyje mjeńšiny, kotraž čłowjeka k zemi tłóči - ně: Zhromadźmy so, doprědk! Swobodnemu pomha Bóh! Nje-hladajmy wróćo, hdžež je so dołho dosć ewangelska serbska pobožnosť ze strony wyšich mjeznami ničila - jara na škodu za serbsku rěč a wěc. Wuži wajmy tuswobodu, kotruž nětkomamy, a žadajmy sej Bože słowo w mačernej rěči. Runočasnje spěchujmy serbsku rěč w našich

swójbach, zo bychmy tež w přichodze dosć serbskich kemšerjow měli. 51. psalm je najrjeńši z pokutnych psalmow a wjedže nas do ducha Noweho zakonja.

Luba wosada! Što wozmjemy sobu domoj z džensnišich kemšow? Naš njebjeski Wótc chce měc křesćanow z čistej wutrobu, z wjesofej dušu a ze swobodnym duchom. Prócu jmy so wo to troje!

Hamjeń.

Wozjewjenje synody Ewangelsko-reformowaneje cyrkwyje w naležności 50. róčnicy zběžka we Wařawskim getće

Pjećdesata róčnica zběžka we Wařawskim getće staja nam znowa před woči zahubnu tragediju Židow, kotraž wotměwaše so hłownje w Pólskej, a tutón zběžk přewjedže so w bjezpośrednim susodstwe našeje cyrkwyje. Hišće džensa njenamakamy w spominanju na tutu tragediju słowa za naše začuća. Můžemy jenož mjelčo hłowu schilić a so nad njesprawnosću čłowjeskeje wutroby zamyslić.

Profeta praji:

“Jich skutki su njewušne, a w jich rukomaj je křiwda. Jich nohi k zlemu běža a su spěšne, njewinowatu krej rozleć, jich mysle su njewušne, jich puć je lute wupušćenje a skaženje” (Jez. 59, 6 - 7).

Njemůžemy so wujednać z myslu, zo je runje k zahubnjenju Židow došlo w Europje, kotraž wuwibaše so wot lětstotkow pod

wliwom křesćanskeje kultury. Ideja “doskónčneho rozrisanja” židowskeho prašenja wucha-džeše wot Němcow, kotrychž wobknježeše nacistiska ideologija. Štož pak je hórše, njemůžemy zaprěć, zo jewi so přeco zaso - tež w našim kraju - znjeměrnjowaca njeprěčelskosć naprěco Židam, čemuž dyrbymy na najwšelakoriše wašnje zadžewać z rozšěrjenjom měra žadosće za wujednanjom, štož sluša do hłownych nadawkow, za kotrež smy zamołwići před najwyšim Bohom. K njemu so modlimy, zo njebychu so tajke tragiske nazhonjenja hižo z pomocu čłowjekow stali.

Zdzisław Tranda
biskop Ew.-ref. cyrkwyje w Pólskej
dr. Witold Brodzoński
předsyda synody Ew.-ref. cyrkwyje w Pólskej

Richter w Choćebuzu. W skupinje su so počasu zhromadźili štyrjo delnjoserbscy a jedyn hornjoserbski duchowny kaž tež wjacori lajkojo, kotřiž pak su jara rozdžělné aktiwity wuwili.

Z wotchadom R. Richtera lěta na wuměnk a z jeho planowanym přesydljenjom do Berlina wšak hrozy wěsty strach za dalewobstaće skupiny. Lěta dołho je so stajnje zaso wuprajila próstwa, zo by so wot braniborskeje cyrkwyje wutworilo znajmjeńša poł planoweho městna za jedneho serbskeho duchowneho z nadawkom, so porjadnje wo serbske Bože služby postarać.

Bohužel njeje so nimale nič hibało. A woblubowany předar Juro Frahnow z Picnja, kiž je z

lubosće k serbskemu so dał přeswědčić a je so z dalokeho města Wittenberge doserbskeje Łužicy nawrócił, je dyrbał na předwuměnk hić. Je nětko wězo jara přeslapjeny, kak so w šefowych etažach Berlinsko-braniborskeje cyrkwyje dale ze Serbami wobchadza. Ani próstwy z ludnosće, wot serbskich studentow, wot Domowiny a wězo wot džěloweje skupiny “Serbska namša” njejsu pozdaću nič nastorčili. Tuž hrozy nadobostach, zo z delnjoserbskimi kemšemi w přichodze hižo tak derje dale njepoběži. W najhóršim padže změjemy z lětsa hišće planowanymi Božimi službami w septembru, oktobru a decembru te poslednje tři.

W. Měškank

47. serbski cyrkwinski dzeń we Wojerecach

26. a 27. junija 1993 wotměwaše so we Wojerecach 47. serbski cyrkwinski dzeń. Přeproseni běchu Serbja z Hornjeje a Delnjeje Łužicy. Na sobotnym rozmołwnym popołdnu ze zastupnikami krajnych cyrkwjow witaše farar Jan Malink wyškrajneho cyrkwinskeho radźičela Auerbacha wot ewangelsko-lutherskeje cyrkwyje Sakskeje, wyšeho konsistorialneho radźičela Kühnu wot cyrkwyje šleskeje Hornjeje Łužicy a fararja Schüttza w zastupnistwje cyrkwinskeho wjednistwa Berlina-Braniborskeje. Na tutym forumje pak so jenož zastupnicy krajnych cyrkwjow słowa njejmachu, ale slyšachu so tež mnohe mjenjenja k položnjenju ewangelskich Serbow a jich cyrkwjow.

Cytkownje so zwurazni, zo je derje, hdyž so ewangelscy Serbja stajnje na to dopominaja, zo su stawiznisce wusko zwjazani. W měrliwym zhromadnym žiwjenju němskich a serbskich ewangelskich a katolskich křesćanow dže wo to, kultury mjez sobu přijimaja a samostatnosť wobchować. Čłowjek pak so z cyrkwu jenož identifikuje, hdyž móže so wopodstatnić. Mnohe wosady su swój serbski pozadk zhubili. Powšitkownjesmy džakowni, zo je farar Nagel wosebje za Wojerecy antenu za wšoserbske wuwil a na tutym městnje tež cyrkwinski porjad ze žiwjenjom napjelni. Tež ewangelski gymnazij we Wojerecach poskićuje wuwučowanje w serbsčinje a chce rěč

wužiwać jako móst, tradicije wožiwić.

Tež kritiske hłosy so přizjewichu, a zwěsći so, zo běchu w zańdženosci tež cyrkwyje při potupnjenju serbskeje rěče wobdžělene. Je zljě, hdyž nimaja džens konfirmandza w dwurěčnych wosadach husto hižo žadyn počah k serbsčinje. Bolo stnje so tež přispomni rozchadjenje mjez wšědnej serbsčinu a rěču Božich službow. Wjele Serbow rěči džens nimale jenož hišće němsce. Njeńdže wo to, serbske kulturne kućiki stworić, ale z wožiwjenjom nałožowanja serbskeje rěče tež serbsku kulturu wožiwić. Serbja dyrba hordži na wosebitosće swojeje rěče a kultury być. Přeco zaso zaleži na tym, tute wosebitosće nic jenož w cyrkwi, ale tež na wjesnych swjedženjach dwurěčnych gmejnow w Hornjej a Delnej Łužicy pokazować.

Jednaćel župy Handrij Zejler we Wojerecach, Achim Nowak, rjekny: “Smy hordži na to, zo serbsce rěčimy.” Powšitkownje směmy twjerdžić, zo je derje, zo je k tutej rozmołwje wo situaciji Serbow došlo.

Njedzelu swjećeše swjedzenske kemše farar Jan Malink. Po nich postrowichu hosćo cyrkwinski dzeń. Wšitcy spěwachu po wobjedže rjane serbske ludowe spěwy. Na kónčnej zhromadźiznje w Janskej cyrkwi předstaji so situacija cyrkwyje a Serbow we Wojerecach.

Werner Müller

Džěłowa skupina “Serbska namša” pjeć lět

Přichodne delnjoserbske kemše planuja so za njedzelu, dnja 5. septembra 1993, w 14.00 hodž. w Dešnje/Dissen pola Choćebuz. Budže to 31. namša, ličena z lěta 1987, jako so polětdžesatki dołheje přestawce w Delnej Łužicy přeni raz zaso w serbskej rěči předowaše.

Termin wjaza so z wjacorymi wosebitymi podawkami: Přeni a najwažniši snano, zo je so dnja 3. septembra 1873, potajkim před 120 lětami, narodził narodny prócowar, rěčespytnik, sobuzaložer Domowiny farar Bogumił Šwjela, kiž je wjele lět jara spomůžnje w Dešnjanskej wosadže skutkował. Najstarši Dešnjanscy

wobydlerjo so hišće derje na njeho dopominaja. Jeho džowka přijedže při tej składnosći zaso jónu do Łužicy.

Dalši wažny datum je 10lětno wobstaće serbskeje domizniskeje stwy w Dešnje. W něhdyšej wjesnej šuli, hnydom w bjezpośrednim susodstwe cyrkwyje, je tónle mały muzej zaměstnjeny. Wón je so dnja 10. julija 1983 skladnostnje župneho swjedženja zjawnosći přepodał.

A w septembru je tež hódne na to spominać, zo je so dnja 26. septembra 1988 založila džěłowa skupina “Serbska namša”, kotruž je dotal nawjedował generalny superintendent Reinhard

Kak dožiwich stare město Jerusalem

Mam žiwje před wočomaj, kak běžachmy po měsće a stejachmy na městnach w Jerusalemje, hdžež bě so surowa njeprawda stała. Zo po času a rozměrje wšo tak trječich njemóže, kaž křesćanstwo na to spomina a to swjечи, so nam na (po wšem zdaću) origianlnym prospekće tehdyšeho Jerusalema dopokaza. Ale to njewadzi. Wšak je wšudom a wšo, hdžež so w Jerusalemje stupa, swjate. A fakt je, zo je so Jezus jako zlostnik, jako rebel, jako překidželar k smjerći zasudził.

Na předwječoru wopyta stareho Jerusalema nam naš přewodnik radzi, wupokaz a pjenjezy tak derje schować, zo nam to nichto pokradny njemóže abo najlěpje w hotelu kibuca wostajić. Njerozumjachmy temu. Nazajtra pak běchmy dzakowni za dobru radu.

Haski stareho města, zwjetša plestrowane, běchu čiste. Štož pak so we wobchodach poskići, wosebje mjaso, njecham wopisac. Na diasu widzimy je zelenkojće so frinkolić. Přispomni tu dyrbju, zo wobseđerjotajkich wobchodownjeju Židza, přetož tući podsteja hygieniskim předpisam a njeředawaja žane swinjace mjaso.

Nóžkowachmy po markantnych městnach, a na wustojne wašnje so nam mnoho rozkladowaše, doniž njestejachmy při započatku hasy, kiž drje je najznaciša w křesćanstwje - Via dolorosa - droha čerpenja. Holk, hara, tołkańca, klamanje, čišćenca - to nas wočakowaše a so stopnjowaše hač na Golgatha. Pozastachmy na někotrych městnach, na př. hdžež Jezus pod čezu křiža so zwjeze a

Simonej z Kyrene so křiž napołoži. Ale nutnje na to spominać njebě móžno. Storkanje a halekowanje - a zaso tloćenca.

Někotre skupiny sej druhdy přeja, zo by so napodobnjenje tuteho křižowego puca Jezusa hrało - podobnje kaž je so to nimale před 2 000 lětami stało. Za to pak běchmy my přestrozbi.

Hačrunjež maja tohorunja arabske dzěci šulsku winowatosć, zo wosebje wone nam bližachu a so nas na njepríjonne wašnje dótkaču. Wujasni so mi, zo z tym pytnu, hač něhdžež móšnička tči. Wušiknym pakostnikam, bjez postoweho telefona informowanym, so potom zlochka zmóžni, turistow "wolóžić".

Znowa pozastachmy. Bě to městno, hdžež bě žonska Jezusej pót trěla. Městno je wěnowane swjatej Weronice. Za mnje bohužel njezrozumliwe, přetož w starej rěči rěka *nike* cyle jednorje žona - potajkim někajka rjana žona - a z teho je nastalo mjeno Weronika, a w Jerusalemje k temu hišće swjata. W bibliji žona njeje mjenowana, ani w katolskej - potajkim jenož podjanska bajka?

Ludžo poskićachu nam najrjenješ orientalske pláty, drasty, ručne wudžetki, křiže, pychu, debjenki a druge wěcy. Spytowanje, sej něšto kupić, wšak bě wulke, ale za to naša móšnička mała. A jako skupina dyrbjachmy tež někak hromadže wostać. Wustupichmy z murjow Jerusalema a stejachmy na swjatym městnje Golgatha.

Cyle wusko dyrbjachmy so zestupać, přetož každa konfesija ma tam swoje připokazane městno.

Chychmy štučku pasionskeho kěrłuša zaspěwać, tola spěwać tam njeje dowolene. Praji so nam, kak je sej raz jedna katolska skupina to wunuzowała a kak je nablaku přišlo k rewolce. Skupina dyrbješe najspěšnišo do podlanskeje cyrkwe wučeknyć a zamóju jenož pod spěšnje zawoľanym škitom israelskeje policije a wójska za něšto hodžin zaso wopušćić. W cyrkwi so móže spominać na do rowa položenje, a prózdny row so pokaza. Wuraznje so praji, zo je row woprawdže prózdny. Městno njewotpowěduje bibliiskemu podawanju, skerje "Zahrodowy row", kiž so pozdižo

"wukopa", hdyž bě cyrkej hišće natwarjena.

Kročachmy dale, a hara so bóle a bóle stopnjowaše. Časnik pokazuje naše krótko do dwanaćich. Na wšědných dnjach so w Jerusalemje w 12 hodž. z cyrkwjow zwoni a z minaretow k modlitwje woła.

W krótkich mješinach spěchachmy do Wumóžniskeje cyrkwe. Tuta so na reformaciskim swjedženju lěta 1898 wot němskeho kejzora Wilhelma II., kiž ju "jako wotposłanc cyleho křesćanstwa po wšem swěće" (farar Gólc) poswjeći. Chětro potupjeni so do ławkow zesydachmy. Hakle poněcim so nam

wuwědomi, kajka čuwy změrowaca čišina nas wobdawaše a na naše rozbudžene mysle a wutroby skutkowaše. Kaiserwerthskesotry w swojej jednorej a tola nadobnej drasće wotmwachu krótku nutrnosť a modlitwu. A tu smědzachmy spěwać - a spěwachmy z poľnym hłosom.

Za něšto nježel so skupina zetka "k wuhódnocanju". Přitomni so přederje dopominachu na "wumóžersce" skutkowacu cyrkej wosrjedz stareho swjateho města Jerusalema, hdžež bě so telko přemóžaceho a za mój rozum njezaprijomneho stało.

Ha.Ha.-Ta.

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Z Rakec. Z wulkim wjeselom jutřišej nježelzi naprečo hladamy, na kotrejž nas serbskastudowaca mladosć ze swojim wopytom počesći. Serbscy studenca njepríndza k nam jenož, zo bychy so bjezsobu rozrěčeli, ně, woni chcedza našim Serbam tež serbske spěwyspěwaca džiwadło hrać. Hižo do the lěta wjace serbske džiwadło wohladali njejsmy; tuž njech tola nichto njeskomdži, jo wopytać. Za džiwadłowe předstajenje je so čisće nowa wjeselohra wuzwoliła, kotraž so "Dale a hórje" mjenuje. Wona je nimo měry žortniwa, a čim dale so wona hraje, čim hórje so wjesole smjeće bjez poslucharjemi zběha. Komuž je móžno - a što njemělnježelu popoľdnju chwile - njech so tež při připoľdnišej studentskej schadźowance wobdžěli, zo by so tam z wotčinskim duchom, serbske studentstwo wobknježacy, napjelni a zahorił. Schadźowanka so započnje popoľdnju w 3.00 hodž., koncert a džiwadło wječor w 8.00 hodž., na což budže zhromadna wječer

a zabawa. Tuž da njewostań nichto doma, kiž so jako Serb čuje, ale dži na schadźowanku, a z wěstosću tež na koncert a džiwadło serbskich studentow, zo by jim pokazał, zo sebi jich prócowanje wozdžerženje našejenarodnosće waži a jo česći.

SN, awgust 1893

Noticki

W sakskej cyrkwi zhromadzi so w lěće 1991 tydzensce přerěznje 13 105 mladosnych na wječorkach Młodeje wosady.

W Rakuskej su někak 30 000 chorwatske rěčacy, 20 000 słowjensce a runje telko madžerske rěčacy. Někak 10 000 rěča česce.

W Rakuskej wuznawa so wjace hač 6 mio ludži ke katolskej wěrje a 389 000 k ewangelskej. Židow je 7 300 a muslimow 160 000. Někak 672 000 njewuznawaja so k wěrje do Boha.

Přešujemy

- 1.8. - 8. nježelza po Swjatej Trojicy
10.00 hodž. kemše w Budyšinje w Michałskej (Albert)
w samsnym času Boža služba za dzěci
13.30 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (Albert)
- 8.8. - 9. nježelza po Swjatej Trojicy
11.45 hodž. nutrnosť w rozhłosu
5.9. - 3. nježelza po Swjatej Trojicy
11.45 hodž. nutrnosť w rozhłosu
- 22.8. - 11. nježelza po Swjatej Trojicy
10.00 hodž. kemše w Budyšinje w Michałskej (H. Wirth)
w samsnym času Boža služba za dzěci
11.45 hodž. nutrnosť w rozhłosu
13.30 hodž. kemše w Budestecach (H. Wirth)

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. Rjadowe Konwent serbskich ewangelskich duchownych. - Ludowe nakładnistwo Domowina t. z. w. r., Sukelnska 27, 02625 Budyšin. Redaktor a skazanki: sup. Siegfried Albert, Serbski kěrchow, 02625 Budyšin, tel. 422 01. - Sadźba: Serbske Nowiny Budyšin, čišć: Serbska čišćenja t. z. w. r. w Budyšinje. - Wuchadza jónkróć za měsac. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Nr. 30 000 110, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 850 549 62